

DE GROENE AMSTERDAMMER

Iedereen

Thekla Reuten als Tessa op BNN, veel aandacht voor het idfa en meer tips van onze kunstcritici

Onze critici verzorgen wekelijks een selectie uit het kunstaanbod. Deze week o.a twee nieuwe dramaserie's op BNN, het Brecht-festival en heel veel idfa.

20-11-2015

TONEEL – Loek Zonneveld

Als we naar het zaaltje lopen, blijkt Marien Jongewaard alvast te zijn begonnen. Hij kermt als een gekooid dier dat de vreemde omgeving wil aanbrullen om zijn territorium te verdedigen. Maar wat heeft hij eigenlijk nog

aan ruimte over die de moeite van het verdedigen waard is? Een bodem onder zijn poten lijkt hij niet meer te hebben. Daarom is hij ook aardig. Voor straatcoaches, buurtregisseurs, stadswachten en andere mariniers, met wie hij graag zijn stroopwafels deelt. En in wie hij ook best wil geloven, ongeacht of ze Allah of Jezus of Sinterklaas heten. Als ze maar een duidelijk kostuum aan hebben. Want *naakte* goden, daar heeft hij niet veel mee. En, trouwens, wie zijn die mensen daar? Waar wachten die op? 'Heeft de kunst-SS ons hier soms samengebracht?'

'we doen wel of we hier vrijwillig zitten

maar ik vraag het me af

wij zijn ten dode opgeschreven

wij weten het

we willen het niet weten

maar we weten het

straks gaan we aan het gas

en tot die tijd an die musik'

Marien Jongewaard staat als toneelspeler in zijn bijna-solo **Zwart/Zwart** (tekst: Erik-Ward Geerlings) onder stroom. Dat is niks bijzonders, want Marien Jongewaard staat permanent onder stroom. Maar het blijft toch wel bijzonder, want zo een intensief acteren, dat zie je maar zelden. Hij lijkt op Ryszard Cieslak, de centrale figuur in het werk van de Poolse toneelpionier Jerzy Grotowski – Jongewaard resoneert met zijn complete hebben en houwen met een tekst mee. In dit geval een tekst over de vrije val in een diep, dubbelzwart gat, de duistere ruimte van 'de demonen van de middag', de hersen-pest, de harten-aids: de depressie. Een psychiater (in beeld, Helmert Woudenberg speelt hem op camera), verstrekt hem (buiten beeld) een middel, waardoor de man, de patiënt, de geslagene die Jongewaard speelt, totaal loos kan gaan op zichzelf. Het middel maakt al zijn tongen los – die man 'spreekt in tongen', zelfs in vele tongen, hij stunt ook hier en daar in geestige *oneliners*: 'Ik kom hier niet om mijn handen in onschuld te wassen/ van de tien geboden heb ik er minstens/ negen geschonden/ over die tiende doe ik geen uitspraken.'

De ijzersterke tekst is geschreven vanuit een fascinatie van Marien Jongewaard voor de psychiater Bastiaans (1917-1997), die een omstreden behandeling uitvoerde, waarbij het narcosemiddel peuthanal of lsd werden voorgeschreven aan mensen die leden aan een concentratiekampsyndroom, teneinde deze patiënten in de kern van hun pijn en verdriet te brengen. Bastiaans gleed in de loop van zijn werkzame leven af naar het behandelen van mensen die 'getraumatiseerd waren door een kwartier op een toilet opgesloten te zitten' (die sneer is van Gerrit Komrij). Ergens midden in de voorstelling doet Woudenberg (op groot beeldscherm) een 'tekstaria' waarbij het dreunend uitgesproken woord *holocaust* een Leitmotiv wordt, en die passage is een grandioos *volta* in dit klankgedicht. Tegen het eind barst de man los in een woedende filippica tegen de troosteloosheid en nutteloosheid van zijn ambacht. Maar dan is zijn patiënt Jongewaard al weggedreven, als een streepje op een caféterras van Vincent van Gogh. **Zwart/Zwart** is ondertussen een sidderend mooie voorstelling geworden.

Nog te zien: 4 december in de Nieuwe Vorst in Tilburg, 5 december in de Rotterdamse schouwburg

BRECHT-FESTIVAL IN DEVENTER

Voor de vierde keer wordt van 9 tot en met 13 december in Deventer een **Brecht-festival** georganiseerd, met optredens, voorstellingen, workshops, masterclasses en lezingen die in het teken staan van de Duitse schrijver, dichter en toneelpionier Bertolt Brecht (1898-1956), de man die twee wereldoorlogen meemaakte, voor Hitler op de vlucht was tussen 1933 en 1947, de Koude Oorlog meemaakte als niet geheel vrijwillig 'uithangbord' van de DDR, en dit alles tot onderwerp maakte van poëzie (hij is met Rilke waarschijnlijk de belangrijkste Duitse dichter van de twintigste eeuw), verhalen, toneelteksten en essays over literatuur, toneel, radio en film. Deventer is, met Brechts geboortestad Augsburg in Beieren, de enige stad met een festival dat apart aan zijn werk is gewijd. Er zijn optredens van Pieter Derks, Theatergroep Flint, Dolly Bellefleur (met een programma over Berlijn in 1930), de voorstelling **Sneeuwwitje** van Ko van de Bosch en het Noord Nederlands Toneel is te zien. Studenten van de Arnhemse toneelschool en lokale amateurs spelen eenakters van Brecht (waaronder **De joodse vrouw**). Dorine Niezing geeft een masterclass over het zingen van repertoire van Brecht en de componist Kurt Weill, er zijn documentaires over Marianne Faithfull en het Breuker-collectief die dit repertoire uitvoeren. Reserveren via de schouwburg (deventerschouwburg.nl)